

'Bersiap'

De terreur die wij bedoelen, stond in scherpe tegenstelling met de stemming die op Java in de eerste weken na de uitroeping van de Republiek heerste: er was toen geen sprake van gewelddadigheden tegen Nederlanders, Indische Nederlanders of Ambonnezen. Het was in die periode aan de Indonesiërs niet duidelijk, welke houding Groot-Britannië en Nederland jegens de Republiek zouden innemen. De aankomst van de 'Cumberland', 15 september, gevolgd door de komst van ca. 10 Knil-bommenwerpers, 17 september, wekte ongerustheid bij de *pemoeda*-groepen en die ongerustheid steeg na de landing van de *Seaforth Highlanders* en van andere onderdelen van de *23rd Indian Division*, die eind september en begin oktober in Tandjong Priok werden ontscheept. Als nog alarmerender werd het beschouwd dat in de eerste dagen van oktober zes compagnieën van het Knil uit Balikpapan en Tarakan en één compagnie van de Koninklijke Landmacht uit Australië in Batavia arriveerden, spoedig gevolgd door een bataljon ex-krijgsgevangenen van het Knil uit Singapore. Van aanvaarding van de Republiek was, zo bleek uit de berichten, van Nederlandse zijde geen sprake – er was dus strijd ophanden met het Nederlandse gezag, vertegenwoordigd door de *Netherlands-Indies Civil Administration*, de *Nica*.

De stemming sloeg om en over en weer leidde dat tot gewelddadigheden.

Deze gingen uit van de *pemoeda*'s. In en bij Batavia pleegden zij aanslagen op Indonesiërs die van een pro-Nederlandse houding werden verdacht, maar ook wel op Nederlanders en Indische Nederlanders (op 7 oktober werden er in Tjikampek veertien uit een uit Bandoeng afkomstige trein gehaald en vermoord) en vooral op Ambonnesen vrouwen en kinderen. Dat leidde tot een reactie van de Ambonnesen militairen die deel uitmaakten van de eerste in Batavia aangekomen Knil-compagnieën – trouwens, tot de drie nieuwe Knil-compagnieën die eind oktober-begin november in Batavia opgesteld werden, behoorden óók vele Ambonnezen. Aan alle Knil-compagnieën was begin oktober door de legercommandant, luitenant-generaal L. H. van Oyen (die op 2 oktober samen met van Mook uit Australië in Batavia was gearriveerd), gelast zich van provocerend optreden te onthouden, maar die terughoudendheid brachten velen niet op. Toen het gezag in het grootste deel van Bandoeng in de tweede helft van oktober door Brits-Indische troepen van de Japanners werd overgenomen, bleken er talrijke Nederlanders, Indische Nederlanders en Ambonnezen door de *pemoeda*'s te zijn opgesloten. Niet anders